

В Україні через воєнні дії, які веде російський агресор, відбувається руйнування об'єктів культурної спадщини, нищення і пограбування музейних закладів. Чимало унікальних архітектурних пам'яток зазнають пошкоджень, які у перспективі не просто усунути. Оскільки міжнародне законодавство щодо охорони пам'яток у період воєнних конфліктів недостатньо ефективне, фізичне збереження цих об'єктів лишається під загрозою. Проте їх можна зберегти в цифровому форматі, створивши віртуальні копії. Наприклад, Національний музей історії України пропонує віртуальний тур, який дозволяє відвідувачам досліджувати багатий музейний фонд без необхідності фізично бути присутнім. Цей онлайн-ресурс надає змогу ознайомитись з експозицією та виставками музею, що охоплюють різні етапи історії України, від стародавніх часів до сучасності, піднімають актуальні суспільно-політичні теми історії України ХХІ ст. Завдяки віртуальним турам навіть найвіддаленіші чи важкодоступні пам'ятки стають доступними для широкої аудиторії онлайн-відвідувачів.

Отже, віртуальні музеї і тури є важливими інструментами збереження та популяризації культурної спадщини у світі. Завдяки цифровим платформам пам'ятки можуть бути збережені віртуально, що надає можливість їх оглядати, вивчати, а це є важливим у період війни або природних катастроф. Віртуальні тури та музеї допомагають зробити пам'ятки доступними для відвідувачів з різних країн світу, сприяють розвитку культурного туризму, зміцненню міжкультурних зв'язків.

А. Пушко

МУЗЕЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗБЕРЕЖЕННЯ ОБРЯДОВОЇ СПАДЩИНИ: ВІДРОДЖЕННЯ СВЯТКУВАННЯ ІВАНА КУПАЛА В УКРАЇНІ

A. Pushko

MUSEUMS AS A TOOL FOR PRESERVING RITUAL HERITAGE: THE REVIVAL OF IVAN KUPALA CELEBRATION IN UKRAINE

Традиційна культура українців багата на обряди, звичаї та свята, що відображають світогляд та духовність народу. Одним із найяскравіших прикладів є свято Івана Купала, яке уособлює єдність людини з природою та оновлення через її природні сили і цикли. Важливою проблемою сучасного культурного простору є збереження та популяризація таких обрядових традицій, особливо в межах музейної діяльності. Музеї відіграють провідну роль у збереженні нематеріальної культурної спадщини та відродженні святкових обрядів, сприяючи їхньому подальшому розвитку та інтеграції в сучасну культуру.

Свято Івана Купала є невід'ємною частиною традиційної культури, яке бере початок у дохристиянських віруваннях і з часом гармонійно поєдналося з християнськими обрядами. Це свято літнього сонцестояння поєднує в собі символіку сонця, води, вогню та рослинності, які відіграють ключові ролі у світогляді українців. Воно пов'язане з вірою в магічну силу природи, здатність стихій впливати на життя людини та забезпечувати їй гармонію з навколишнім світом. Основні обрядові елементи свята — купальські вогнища, обряди з водою, плетіння вінків та виготовлення символічних ляльок Купайла і Марени — віками зберігалися в народній пам'яті, передавалися від покоління до покоління.

Протягом ХХ століття, через урбанізацію та радикальні зміни в суспільстві, багато традицій і обрядів, включно зі святкуванням Івана Купала, почали втрачатися.

Проте в сучасний період спостерігається новий сплеск інтересу до відродження цих традицій. Одним із важливих чинників цього процесу є роль музеїв у збереженні та популяризації нематеріальної культурної спадщини. Музеї сьогодні не тільки виконують функцію збереження матеріальних артефактів, але й активно сприяють відновленню обрядових свят через різні форми інтерактивної діяльності.

Одним із прикладів такої діяльності є організація майстер-класів, етнографічних фестивалів, тематичних виставок, а також участь у реконструкціях обрядових свят, що дозволяє зберігати та популяризувати традиції серед широких верств населення. Особливо важливою є робота музеїв зі збереженням і передачею знань про обрядовість Івана Купала молодшому поколінню. Через освітні програми, інтерактивні заходи та участь у святкових ритуалах молодь має можливість не лише ознайомитися з історичними аспектами цього свята, але й безпосередньо брати участь у відтворенні обрядів. Це стимулює подальший інтерес до народної культури та її збереження.

Відтворення обрядових дійств Івана Купала стало невід'ємною частиною музейної роботи. Музеї, такі як Національний музей народної архітектури та побуту України в Пирогові, щорічно організовують святкування Купала, залучаючи до них відвідувачів різного віку. Це дозволяє не тільки відтворити стародавні звичаї, але й зробити їх частиною сучасного культурного життя, що має важливе значення для збереження національної ідентичності.

Окрім того, сучасна музейна діяльність сприяє розвитку нових форм культурного спілкування. Наприклад, співпраця музеїв із місцевими громадами, організація спільних етнографічних фестивалів, що присвячені святкуванню Івана Купала, дозволяє залучити до обрядів широку аудиторію та сприяє відродженню національних звичаїв. У Полтавській, Вінницькій та інших областях України такі фестивалі стали невід'ємною частиною культурного життя регіонів. Вони приваблюють не лише місцевих мешканців, а й туристів, що сприяє популяризації української культури як на національному, так і міжнародному рівнях.

Ще одним важливим аспектом роботи музеїв є їх роль у збереженні автентичності обрядових свят. У часи швидких соціальних змін і комерціалізації культури важливо не лише відтворювати стародавні обряди, але й зберігати їхню справжню суть, щоб уникнути перетворення цих подій на суто розважальні заходи, які втрачають своє символічне значення. Музеї, завдяки своїй діяльності, допомагають зберегти святкові ритуали у їхній автентичній формі, одночасно адаптуючи їх до потреб сучасного суспільства.

З огляду на це, музейні реконструкції свята Івана Купала відіграють важливу роль не лише у збереженні культурної спадщини, але й у зміцненні туристичної привабливості регіонів. Відроджені обряди приваблюють як місцевих жителів, так і гостей з інших регіонів та країн, що сприяє популяризації української культури на міжнародній арені. Це дозволяє музеям стати важливими культурними центрами, які сприяють збереженню національної ідентичності та водночас інтеграції обрядової культури в сучасне життя.

Популяризація свята Івана Купала через музеї стає ключовим інструментом збереження народних звичаїв, їхнього відродження та передачі наступним поколінням. У цьому контексті важливо відзначити, що музеї виконують не лише функцію збереження та презентації матеріальних артефактів, але й виступають провідниками культурної спадщини у нематеріальній формі. Вони сприяють

збереженню обрядовості через освітні програми, тематичні заходи, фестивалі та інші форми культурної діяльності, що дозволяють громаді не лише ознайомитися з традиціями, але й безпосередньо брати участь у їх відтворенні.

Завдяки зусиллям музеїв свято Івана Купала зберігає свою актуальність у сучасному світі. Воно стає важливим елементом культурної самоідентифікації, дозволяючи українцям зберігати зв'язок із минулим та одночасно інтегрувати традиційні елементи в сучасне життя. Це свято продовжує існувати як символ гармонії людини з природою, сили стихій та циклічності життя, що відображає світогляд українців протягом багатьох століть.

Таким чином, музеї відіграють ключову роль у збереженні та відродженні обрядової спадщини, зокрема святкування Івана Купала. Завдяки інтерактивним формам роботи, фестивалям та освітнім програмам, вони сприяють передачі культурних знань між поколіннями та збереженню національної ідентичності. Сучасні музеї стають важливими культурними центрами, які дозволяють не лише зберегти обряди минулого, але й інтегрувати їх у сучасне культурне життя, зберігаючи зв'язок між минулим і майбутнім.

А. Куксова

ІСТОРИЧНІ ТА СОЦІОКУЛЬТУРНІ УМОВИ СТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ РАТУШ З ГОДИННИКОВИМИ ВЕЖАМИ

A. Kuksova

HISTORICAL AND SOCIOCULTURAL CONDITIONS FOR THE CREATION OF UKRAINIAN TOWN HALLS WITH CLOCK TOWERS

Поява ратуш пов'язана з наданням місту Любек прав, які згодом стали відомі як Любецьке право. Любецьке право передбачало, що містом повинна керувати рада ("Rat"), яка складається з 20 членів ("Ratsherrn"). Обов'язком ради було принаймні раз на тиждень або кожний раз, коли вимагатиме потреба, збиратися в ратуші (нім. Rathaus, де Rat — «рада» та Haus — «будинок») та радитися на добро громади.

Ратуші будувалися в різноманітних стилях в залежності від часу будівництва. Традиційно їх зводили на прямокутній площі — площі ринок, або на розі однієї з головних вулиць, що виходили на ринкову площу. Повноцінне функціонування ратуші вимагало певної кількості приміщень різного призначення й площі, тому, як правило, ця будівля не була одноповерховою. Наявність ратушної вежі залежала від країни, у якій її було побудовано — у Франції існує окремий термін «бефруа» — «вежа міської ради».

В українських містах перші ратуші з'явилися у XIV ст. в західній частині України, на території таких областей: Вінницької, Івано-Франківської, Закарпатської, Львівської, Тернопільської, Хмельницької, Чернівецької. З них найстарішими є Кам'янець-Подільська ратуша (XIV–XVI ст.), Самбірська ратуша (1668 р.) та Бучацька ратуша (1751 р.). Архітектура ратуш змінювалась по мірі того, як міста переходили під контроль іноземних держав.

Годинникові вежі почали масово зводити по всій Європі на початку XIV сторіччя. Спочатку їхньою метою було допомагати людям стежити за часом, але незабаром вони стали символами громадянської гордості. У результаті вони стали важливою частиною міського ландшафту, і люди почали асоціювати їх із рідними